

AMO.CZ

TOHLE JE DELEGÁTŮV PRŮVODCE

TOHLE JE
DELEGÁTŮV PRŮVODCE
HRC
TOHLE JE

MICHAELA NOVÁKOVÁ
michaela.novakova@amo.cz

Pražský studentský summit

Pražský studentský summit je unikátní vzdělávací projekt existující od roku 1995. Každoročně vzdělává přes 300 studentů středních i vysokých škol o současných globálních tématech, a to především prostřednictvím simulace jednání tří klíčových mezinárodních organizací – OSN, NATO a EU.

 studentsummit.cz

 [instagram.com/praguestudentsummit](https://www.instagram.com/praguestudentsummit)

 summit@amo.cz

 twitter.com/studentsummit

 [facebook.com/studentsummit](https://www.facebook.com/studentsummit)

 [youtube.com/studentsummit](https://www.youtube.com/studentsummit)

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)

AMO je nevládní nezisková organizace založená v roce 1997 za účelem výzkumu avzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Tento přední český zahraničně politický think-tank není spjat s žádnou politickou stranou ani ideologií. Svou činností podporuje aktivní přístup k zahraniční politice, poskytuje nestrannou analýzu mezinárodního dění a otevírá prostor k fundované diskusi.

Michaela Nováková

Autorka je spolupracovnicí Asociace pro mezinárodní otázky a členkou přípravného týmu Pražského studentského summitu.

Autor: Michaela Nováková

Imprimatur: František Novotný

Jazyková úprava: Barbora Novotná, Tereza Novotná

Sazba: Petra Hubatková

Grafická úprava: Jaroslav Kopřiva

**Vydala Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)
pro potřeby XXIV. ročníku Pražského studentského
summitu.**

© AMO 2018

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)

Žitná 27, 110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 813 460, e-mail: summit@amo.cz

IČ : 65 99 95 33

www.amo.cz

www.studentsummit.cz

Úvodní slovo	— 3
1 Základní informace o OSN	— 4
2 Základní informace o HRC	— 5
2. 1 Vznik Rady pro lidská práva	— 5
2. 2 Činnost Rady pro lidská práva	— 5
3 HRC na Summitu	— 6
3. 1 Organové specifikum	— 6
Seznam použitých zdrojů	— 7

Úvodní slovo

Drazí delegáti,

tento průvodce vám přináší základní informace, které byste o Radě pro lidská práva měli vědět. Jeho cílem je dát vám základní přehled o tom, co Rada pro lidská práva je, jak pracuje a čeho také může dosáhnout. Bude probráno její postavení v rámci OSN, její složení, způsob její práce a další podstatné as-

pekty jejího fungování.

Zjistíte, co v rámci Rady pro lidská práva budete dělat na Pražském studentském summitu, abyste ji mohli postupně zažít i v praxi. Doufám, že vám těchto několik stran objasní všechno podstatné a vy si pak budete moci ročník strávený s Radou pro lidská práva užít naplno.

Jakub Drahorád

předseda

1 Základní informace o OSN

Organizace spojených národů (OSN) vznikla v roce 1945 v San Franciscu a navázala na činnosti předválečné Společnosti národů. Jedná se o nejnámější světovou mezinárodní organizaci, jejímž cílem je udržovat mezinárodní mír a bezpečnost, rozvíjet přátelské vztahy mezi národy, podporovat lidská práva a usilovat o mezinárodní spolupráci při řešení globálních otázek a problémů.¹ Od začátku nového tisíciletí je činnost organizace namířena na podporu světového rozvoje a naplňování nejprve Rozvojových cílů tisíciletí a následně od roku 2015 Agendy 2030 a Cílů udržitelného rozvoje.²

Základním dokumentem Organizace spojených národů je Charta OSN,³ která upravuje cíle a zásady (kap. I, čl. 1-2), členství (kap. II, čl. 3-6), strukturu a fungování organizace. Svou činnost OSN vykonává zejména skrze šest hlavních orgánů ustanovených v Chartě OSN (kap. III, čl. 7),⁴ z nichž každý má svou důležitou roli při naplňování jejích cílů:

- *Valné shromáždění* (UNGA, kap. IV, čl. 9-22) složené ze zástupců všech, nyní 193, členských států, je vrcholným mezinárodním politickým fórem a rovněž orgánem, který významně ovlivňuje chod celé organizace. Schvaluje například její rozpočet, koordinuje práci mnohých orgánů a hraje důležitou roli ve výběru jejich členů.⁵ Ve svých výborech, šesti hlavních (jedním z nich je *Výbor pro odzbrojení a mezinárodní bezpečnost*, DISEC) a dalších speciálních,⁶ řeší na pracovní úrovni široké spektrum vymezených témat mezinárodní politiky a spolupráce. Rozhodnutí Valného shromáždění mají však pouze obecně doporučující charakter, závazná jsou jen v otázkách vnitřního fungování OSN.⁷
- *Rada bezpečnosti* (UNSC, kap. V, čl. 23-32), složená z 5 stálých členů určených Chartou OSN a 10 nestálých volených na dva roky Valným shromážděním, nese hlavní odpovědnost za udržování mezinárodního míru a bezpečnosti. Rozhodnutí UNSC mohou být právně závazná a pouze UNSC může rozhodnout o použití síly v případě, kdy nejde o individuální či kolektivní obranu.⁸
- *Hospodářská a sociální rada* (ECOSOC, kap. X, čl. 61-72), složená z 54 členů volených na tři roky Valným shromážděním, je hlavním orgánem pro dialog o ekonomických, sociálních a environmentálních otázkách a pro

koordinaci souvisejících politik. Koordinuje činnost celé řady organizací v systému OSN a také slouží jako hlavní platforma OSN v oblasti udržitelného rozvoje.⁹

- *Mezinárodní soudní dvůr* (ICJ, kap. XIV, čl. 92-96), složený z 15 soudců volených Valným shromážděním a Radou bezpečnosti, je hlavním soudním orgánem OSN. Řeší spory mezi členskými státy a vypracovává pro zmocněné orgány a organizace systému OSN právní posudky.¹⁰
- *Sekretariát* (kap. XV, čl. 97-101) je výkonnou a servisní složkou, která zajišťuje realizaci rozhodnutí přijatých orgány OSN, připravuje jim odborné podklady pro jednání a odpovídá za každodenní činnost organizace.¹¹ Hlavou sekretariátu OSN je generální tajemník volený Valným shromážděním na doporučení Rady bezpečnosti; v současnosti tuto funkci zastává António Guterres, a to od začátku roku 2017 jako již devátý tajemník v pořadí.¹²
- Úkolem *Poručenské rady* (kap. XIII, čl. 86-91) bylo zajistit přípravu tzv. svěřeneckých území na samosprávu nebo samostatnost. Vzhledem k tomu, že žádná taková území již neexistují, byla její činnost pozastavena.¹³

Záběr OSN se však od jejího vzniku velmi rozšířil, a proto vznikla řada dalších důležitých orgánů, odborných organizací a jiných entit (programy, fondy...) začleněných v systému OSN. Mezi nimi například:

- *Rada pro lidská práva* (HRC) vznikla v roce 2007 na základě rezoluce Valného shromáždění jako jeho pomocný orgán, a nahradila tak zrušenou Komisi OSN pro lidská práva. Skládá se z 47 členů volených na tři roky Valným shromážděním.¹⁴
- *Program OSN pro životní prostředí* (UNEP) byl zřízen v roce 1972 Valným shromážděním, a je tedy přímo součástí OSN. Jeho orgány jsou Výbor stálých zástupců, výkonný ředitel a od roku 2014 Environmentální shromáždění OSN (UNEA) složené ze zástupců všech členských států OSN.¹⁵
- *Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu* (UNESCO) vznikla v roce 1945 jako mezinárodní organizace přidružená k OSN (tedy odborná organizace OSN). Má vlastní orgány – Generální konferenci, Výkonnou radu a Sekretariát, v jehož čele stojí generální ředitelka – a její

členská základna zahrnuje k 1. září 2018 (stále ještě) 195 států, které se z drtivé části překrývají s členskými státy OSN.¹⁶

· Úřad OSN pro drogy a kriminalitu (UNODC) vznikl v roce 1997 jako součást Sekretariátu OSN vedená výkonným

ředitelem. Jeho činnost je řízena dvěma komisemi – Komisí OSN pro prevenci kriminality a trestní spravedlnost (CCPCJ) a Komisí OSN pro narkotika (CND), v nichž zasedají členské státy volené Hospodářskou a sociální radou OSN.¹⁷

2 Základní informace o HRC

2.1 Vznik Rady pro lidská práva

Když v roce 1945 vznikala Organizace spojených národů, už tehdy byl zdůrazněn význam lidských práv. Lidská práva se objevila mezi základními cíli v Chartě OSN (kap. I, čl. 1)¹⁸ a už v následujícím roce vznikl nový orgán OSN, který se jimi měl zabývat – Komise OSN pro lidská práva. Tento orgán byl zřízen jako komise podřízená Hospodářské a sociální radě dle Charty OSN (kap. X, čl. 68).¹⁹

Působení Komise se dá rozdělit do dvou základních období. V prvním období od jejího vzniku do roku 1967 zachovávala Komise zdrženlivější postoj vůči jednotlivým státům,²⁰ nezasahovala do státní suverenity a neprošetřovala porušování lidských práv. I tak byl její vliv značný, protože se podílela velkou měrou na přípravě dnes už základních mezinárodních lidskoprávních

dokumentů – Všeobecné deklarace lidských práv a obou mezinárodních paktů.

Roku 1967 dostala Komise specifitější mandát od Hospodářské a sociální rady a začala se více angažovat v ochraně lidských práv.²¹ Během tohoto druhého období až do svého zániku v roce 2006 založila řadu mechanismů na kontrolu dodržování lidských práv jednotlivými státy. Komise se však postupem času stávala nefunkčním zpolitizovaným orgánem, který nedokázal dostatečně řešit porušování lidských práv.²² Komise pro lidská práva byla proto v roce 2006 zrušena a ve stejném roce nahrazena Radou pro lidská práva, která má adresovat problémy, s nimiž se potýkala Komise, a lépe pracovat na poli ochrany lidských práv.²³

2.2 Činnost Rady pro lidská práva

Rada pro lidská práva (HRC) byla zřízena rezolucí Valného shromáždění v roce 2006.²⁴ Oproti Komisi se změnilo její institucionální zařazení, nově teď spadá přímo pod Valné shromáždění jako jeho pomocný orgán dle Charty OSN (kap. IV, čl. 22)²⁵ s většími pravomocemi. Rada pro lidská práva sídlí v Ženevě, kde se třikrát ročně konají její pravidelná zasedání.²⁶ Během těchto několikátýdenních zasedání HRC přijímá své rezoluce a deklarace adresující lidskoprávní problémy. Nadto může ještě svolat mimořádné zasedání na žádost jedné třetiny svých členů, např. v případě nutnosti řešit nějaký urgentní případ porušování lidských práv.²⁷

Rada pro lidská práva má 47 členů z celkem pěti regionálních skupin,²⁸ kde každá skupina má vyhrazený počet míst na zaplnění (tj. v HRC může být jen určitý počet států z daného regionu). Státy jsou voleny Valným shromážděním, které by mělo vzít v potaz jejich zásluhy v oblasti lidských práv i jejich dobrovolné závazky do budoucna.²⁹ Členské složení HRC však bývá

terčem kritiky, protože se často členy stanou i státy, které nemají dobrou reputaci v oblasti lidských práv.³⁰ HRC se tak do určité míry stále potýká s některými problémy, které řešila i Komise pro lidská práva.

HRC přejal procedury Komise pro lidská práva, které upravil a rozšířil. Vydává tedy rezoluce, kterými se snaží zlepšit standard ochrany lidských práv, zabývá se podrobněji jejich jednotlivými aspekty a vydává doporučení pro jejich lepší ochranu, dodržování či propagaci.

Zabývá se všemi lidskými právy, která jsou garantována mezinárodními úmluvami, ať už je to např. Mezinárodní pakt o občanských a politických právech či Úmluva o právech dítěte. Zabývá se také mj. systémovým zakotvením lidských práv, jejich vztahy s demokracií a politikou obecně, či způsobem propagace lidských práv.³¹ Dále řeší regionální problémy a jejich lidskoprávní dopady, přijímá dokumenty týkající se určitého státu, kterému dává podněty pro zlepšení aktuální situace na poli lidsko-

právní agendy. Často řeší situaci v Izraeli a na Blízkém východě, v afrických státech či v konfliktních oblastech.³²

Pravidelně kontroluje stav dodržování lidských práv ve všech členských státech OSN během Univerzálního periodického přezkumu, což je jedna z nejviditelnějších a nejocenenějších činností Rady pro lidská práva. Tato nová pravomoc HRC spočívá v tom, že každý členský stát OSN v pravidelném cca pětiletém cyklu projde kontrolou stavu dodržování lidských práv,

3 HRC na Summitu

Rada pro lidská práva je letos na Summitu o něco menší než ve skutečnosti – bude v ní zasedat 40 zástupců států. Navíc budou jejich řady doplněny o tři vysokoškolské pozorovatele, kteří budou reprezentovat Amnesty International, Poradní výbor HRC a Mezinárodní výbor Červeného kříže.

V rámci HRC se budou probírat 2 témata týkající se konkrétních lidskoprávních otázek. Ta budou doplněna také kontrolou jednoho konkrétního státu. Během přípravných setkání se však budou probírat i ostatní aspekty lidských práv, abyste

3.1 Orgánové specifikum

Delegáti si v Radě pro lidská práva budou moci na vlastní kůži vyzkoušet jednu z jejich nejzásadnějších pravomocí – Univerzální periodický přezkum. Díky němu HRC od roku 2006 pravidelně kontroluje všechny členské státy OSN a vystavuje jim jejich „lidskoprávní účet“.

Během roku se tímto tématem budete pravidelně zabývat. Daný stát, který během konference projde kontrolou, bude představen v průběhu ročníku. Seznámíte se s nejdůležitějšími informacemi o tomto státu a projdete si jeho potenciální nedostatky na poli lidských práv. Celkově se tedy během přípravných setkání budete chystat na to, abyste během konference věděli, co chcete danému státu vytknout. Reálně si vyzkoušíte, nakolik státy kritizují ostatní státy z důvodů věcných a nakolik z důvodů politických.

Samotná kontrola daného státu proběhne na závěrečné konferenci. Zde již budete vědět všechny podstatné informace a budete mít připravená svá stanoviska. Delegace daného státu nejdříve přednese svůj projev, ve kterém se bude

v níž se zapojují jak orgány OSN, tak ostatní státy či neziskové organizace zabývající se lidskými právy.³³

Dále zřizuje zvláštní zpravodaje pro pozorování, zda jsou specifická práva ve vybraném státu celkově dodržována,³⁴ aby mohla poté dávat přesnější a odbornější podněty týkající se konkrétní situace. V neposlední řadě se také zabývá stížnostmi na porušování lidských práv, zejména pokud je porušování systematické a většího rozsahu.³⁵

si odnesli celkové pochopení jejich konceptu, tj. jak vznikla, jak fungují, jaká jsou jejich úskalí a proč jsou vlastně tak důležitá.

Připraveny jsou však i aktivity zaměřené na váš rozvoj. Cílem totiž je nejen vás naučit něco o lidských právech, ale pomoci vám překonat určitý strach – budeme tedy trénovat mluvení na veřejnosti, schopnost debatovat, pracovat v týmu či vyjednávat. To všechno v přátelské atmosféře, která je v posledních letech s Radou pro lidská práva pevně spjata.

snažit prezentovat lidskoprávní situaci v zemi ze svého pohledu. Poté proběhne diskuze – členové HRC budou moci delegaci pokládat různé otázky, aby si vyjasnili svůj postoj na skutečnou situaci. Tradičně tato část bývá nejoblíbenější, protože vaše zvědavé otázky mnohdy dají delegaci pořádně zabrat.

Ve finální fázi budou členské státy HRC dávat svá doporučení, co by měl vybraný stát učinit. Je však nutné, aby to nebyly jen „výstřely do tmy“, ale konstruktivní doporučení, která pak schválí celý HRC svým hlasováním. Seznam všech doporučení bude doručen delegaci daného státu, která pak během konference poskytne členským státům svůj postoj a vyjádření k jednotlivým doporučením.

Celý proces slouží k tomu, aby každý stát na půdě HRC pravidelně procházel kontrolou od ostatních členských států a jeho činnost proti lidským právům nezůstala bez odezvy. Jak moc je tento mechanismus efektivní, to už brzy delegáti Rady pro lidská práva zjistí sami.

Seznam použitých zdrojů

- 1 About UN: Overview. United Nations [online]. [cit. 2018-08-06]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/sections/about-un/overview/index.html>
- 2 What We Do: Promote Sustainable Development. United Nations [online]. [cit. 2018-08-06]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/sections/what-we-do/promote-sustainabledevelopment/index.html>
- 3 Charter of the United Nations. United Nations [online]. [cit. 2018-08-06]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/charter-united-nations/index.html>
- 4 About UN: Main Organs. United Nations [online]. [cit. 2018-08-06]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/sections/about-un/main-organs/index.html>
- 5 General Assembly of the United Nations: Functions and powers of the General Assembly. United Nations [online]. [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/ga/about/background.shtml>
- 6 General Assembly of the United Nations: Main Committees. United Nations [online]. [cit. 2018-08-06]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/ga/maincommittees/index.shtml>
- 7 Are UN resolutions binding? United Nations [online]. [cit. 2018-08-06]. Dostupné z: <http://ask.un.org/faq/15010>
- 8 United Nations Security Council. United Nations [online]. [cit. 2018-08-06]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/sc/>
- 9 ECOSOC: About Us. United Nations [online]. [cit. 2018-08-06]. Dostupné z: <https://www.un.org/ecosoc/en/about-us>
- 10 The Court. International Court of Justice [online]. [cit. 2018-08-06]. Dostupné z: <http://www.icj-cij.org/en/cour>
- 11 About UN: Secretariat. United Nations [online]. [cit. 2018-08-06]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/sections/about-un/secretariat/index.html>
- 12 United Nations Secretary General: Biography. United Nations [online]. [cit. 2018-08-06]. Dostupné z: <https://www.un.org/sg/en/content/sg/biography>
- 13 The United Nations and Decolonization: Trusteeship Council. United Nations [online]. [cit. 2018-08-06]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/decolonization/trusteeship.shtml>
- 14 Human Rights Council: About Council. United Nations Human Rights: Office of the High Commissioner [online]. [cit. 2018-08-06]. Dostupné z: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/AboutCouncil.aspx>
- 15 DESAI, B. The Advent of the United Nations Environment Assembly. ASIL Insights [online]. Washington DC: American Society of International Law, 2015, 19(2), 4 s. [cit. 2018-08-06]. Dostupné z: <https://www.asil.org/insights/volume/19/issue/2/adventunited-nations-environment-assembly>
- 16 Who We Are: The Organization's history. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [online]. [cit. 2018-08-06]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/new/en/unesco/about-us/who-we-are/history/>
- 17 About UNODC. United Nations Office on Drugs and Crime [online]. [cit. 2018-08-06]. Dostupné z: <https://www.unodc.org/unodc/en/about-unodc/index.html>
- 18 Charta Organizace spojených národů a Statut Mezinárodní soudního dvora. Informační centrum OSN v Praze [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojonych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>
- 19 Tamtéž.
- 20 Brief historic overview of the Commission on Human Rights. OHCHR [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/CHR/BriefHistoric.doc>
- 21 Tamtéž.
- 22 FREEDMAN, Rosa. The United Nations Human Rights Council: A Critique and Early Assessment. ResearchGate [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <https://www.researchgate.net/file.PostFileLoader.html?id=5450a769d5a3f2c0718b4572&assetKey=AS%3A271749889888257%401441801631368>
- 23 Tamtéž.
- 24 A/RES/60/251 - Resolution adopted by the General Assembly on 15 March 2006. UN Documents [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <http://undocs.org/A/RES/60/251>
- 25 Charta Organizace spojených národů a Statut Mezinárodní soudního dvora. Informační centrum OSN v Praze [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojonych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>
- 26 United Nations Human Rights Council – Sessions. OHCHR [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/>

Pages/Sessions.aspx

27 Tamtéž.

28 Těmito skupinami jsou Afrika, Asie-Pacifik, Latinská Amerika a Karibik, Západní Evropa a ostatní, Východní Evropa. United Nations Human Rights Council – Membership. OHCHR [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/Membership.aspx>

29 Tamtéž.

30 HALEY, Nikki. The U.N. Human Rights Council whitewashes brutality. The Washington Post [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: https://www.washingtonpost.com/opinions/the-un-human-rights-council-whitewashes-brutality/2017/06/02/c3757c2a-46e6-11e7-a196-a1bb629f64cb_story.html?utm_term=.49cba6e46df7

VRIENS, Lauren. Troubles Plague UN Human Rights Council. Council on Foreign Relations [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <https://www.cfr.org/backgrounder/troubles-plague-un-human-rights-council>

31 United Nations Human Rights Council – Documents and resolutions. OHCHR [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/Documents.aspx>

32 Tamtéž.

33 Universal Periodic Review. OHCHR [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/UPRMain.aspx>

34 Special Procedures of the Human Rights Council. OHCHR [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/SP/Pages/Welcomepage.aspx>

35 Human Rights Council Complaint Procedure. OHCHR [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/ComplaintProcedure/Pages/HRCComplaintProcedureIndex.aspx>

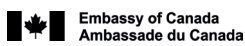

tohle je generální partner

tohle jsou TOP partneři

tohle jsou partneři

tohle jsou podporovatelé

tohle jsou mediální partneři

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

RESPEKT